

Contents / Spis treści

Editorial / Od Redakcji	5
Nadia Albu, Catalin Nicolae Albu, Liliana Geanina Vasile, Ruxandra Mateescu – <i>Transparency and quality of financial disclosures. The case of Romanian listed companies</i> – Przejrzystość i jakość ujawnień finansowych. Przypadek rumuńskich spółek giełdowych	7
Jaan Alver, Lehte Alver – <i>The development of the Encyclopedia of Accounting and Finance. The case of Estonia</i> – Opracowanie <i>Encyklopedii rachunkowości i finansów: przypadek Estonii</i>	25
Anna A. Białek-Jaworska, Radoslav Tusan – <i>The impact of accounting development on business sector growth in Slovakia</i> – Wpływ rozwoju rachunkowości na wzrost sektora przedsiębiorstw na Słowacji	39
Iryna Drozd, Natalia Drozd, Natalia Zaiets – <i>Features of accounting and reporting reform in the public sector of Ukraine</i> – Reformowanie rachunkowości i sprawozdawczości w sektorze publicznym na Ukrainie	67
Jerzy Gierusz, Katarzyna Koleśnik, Sylwia Silska-Gembka – <i>The impact of culture on interpreting International Financial Reporting Standards in Poland. A comparative analysis with Germany and Great Britain</i> – Wpływ uwarunkowań kulturowych na interpretację Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Analiza porównawcza na tle Niemiec i Wielkiej Brytanii	87
Toomas Haldma, Karina Kenk – <i>Development of Estonian local government accounting: the stages of evolution during years 1991–2013</i> – Rozwój rachunkowości estońskich jednostek samorządowych: etapy ewolucji w latach 1991–2013	109
Jim Haslam, Monika Łada, Alina Kozarkiewicz – <i>Implementation of IAS/IFRS in Poland – major research approaches and new research possibilities</i> – Wdrożenie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w Polsce – główne podejścia i nowe możliwości badawcze	131

Bohumil Král, Libuše Šoljaková – <i>Requirements on controllers in the Czech Republic. An empirical study</i> – Wymagania wobec controllerów w Republice Czeskiej. Badanie empiryczne	151
Vaclovas Lakis, Rasa Subaciene – <i>Transformation of accounting in Lithuania since 1990</i> – Transformacja rachunkowości na Litwie po roku 1990	177
Gyöngyvér Takáts – <i>Classification of the Hungarian accounting system</i> – Klasyfikacja węgierskiego systemu rachunkowości	197
Instructions for authors	211

Transparency and quality of financial disclosures. The case of Romanian listed companies

Nadia Albu, Catalin Nicolae Albu, Liliana Geanina Vasile, Ruxandra Mateescu

Summary

This paper addresses the transparency and the quality of financial disclosures of listed entities in the case of an emerging economy (i.e. Romania), in order to shed some light on the particular local context of the country and its impact on accounting practices. We analyze the entire population of non-financial entities listed in the first tier of the Bucharest Stock Exchange for the 2012 financial year. We are limited in our research by the size of the sample, which depends, however, on the small size of the Romanian stock market. In order to compensate for the small size of the sample, we assess 50 items related to disclosure, synthesized in two scores, i.e. transparency and quality. Also, we identify some factors associated with disclosure by investigating the correlation with several firm-related factors. Our results reveal a medium level of transparency and quality of Romanian listed companies, with significant variations between firms and between the sub-scores. The most important factors correlated with disclosure are company size and the presence of institutional investors. The results confirm to some extent most of the basic assumptions of the agency theory and also prove the importance of a new variable for emerging economies, specifically the presence of institutional investors.

Streszczenie

Przejrzystość i jakość ujawnień finansowych. Przypadek rumuńskich spółek giełdowych

Artykuł dotyczy przejrzystości i jakości informacji finansowych spółek notowanych na giełdzie w gospodarkach wschodzących (tj. w Rumunii). W opracowaniu przybliżono czytelnikom kontekst lokalny danego kraju i jego wpływ na praktyki księgowych. Autorzy analizują całą populację podmiotów niefinansowych notowanych na giełdzie w Bukareszcie w 2012 roku. Niestety, ze względu na mały rozmiar giełdy w Rumunii, próba badanych podmiotów jest bardzo mała. Aby zrekompensować niewielki rozmiar próbki, autorzy ocenili 50 elementów związanych z ujawnieniem, syntetyzowane w dwa obszary: przejrzystości i jakości. Autorzy zidentyfikowali także niektóre czynniki związane z ujawnieniem w rezultacie zbadania korelacji z wieloma aspektami dotyczącymi działalności firm. Wyniki badań wskazują na średni poziom przejrzystości i jakości ujawnień rumuńskich spółek giełdowych, ze znacznymi różnicami między firmami oraz między poszczególnymi czynnikami. Najbardziej istotnym dla ujawnień okazała się obecność inwestora zagranicznego oraz wielkość firmy. Wyniki potwierdzają w pewnym zakresie podstawowe założenia wynikające z teorii agencji, a także dowodzą ważności nowych czynników będących efektem wschodzącej gospodarki, np. pojawienia się inwestorów zagranicznych.

The development of the *Encyclopedia of Accounting and Finance*. The case of Estonia

Jaan Alver, Lehte Alver

Summary

The purpose of this paper is to analyze the framework, content and principles of composing a special encyclopedia – the *Encyclopedia of Accounting and Finance*. The paper presents the concept of a two-volume special *Encyclopedia* – the *Encyclopedia of Accounting and Finance* – written and revised by the authors over the course of a decade. An analysis of the practical lexicographic work done by the authors of the *Encyclopedia of Accounting and Finance* is presented. The analysis describes how the authors composed the *Encyclopedia* and discusses how the components of the work relate to one another. Part of the *Encyclopedia* is a biographical reference book including more than 900 mini-essays. Another feature of the book is its extensive network of cross-references. Principles of lexicography were used in the process of composing the *Encyclopedia of Accounting and Finance*. This paper is the first to provide a comprehensive analysis of the authors' viewpoint on the special *Encyclopedia*, which contains almost 8,000 entries.

Streszczenie

Opracowanie *Encyklopedii rachunkowości i finansów: przypadek Estonii*

Celem niniejszego artykułu jest analiza założeń, treści i zasad tworzenia encyklopedii rachunkowości i finansów. Artykuł dotyczy dwutomowej encyklopedii rachunkowości i finansów napisanej i poprawionej przez autorów w ciągu ostatniej dekady. Przedstawiono w nim analizę prac leksykograficznych wykonanych przez autorów encyklopedii rachunkowości i finansów. W ramach analizy opisano, jak autorzy tworzyli *Encyklopedię* i jak elementy poszczególnych etapów pracy odnoszą się do siebie. Częścią *Encyklopedii* jest informator biograficzny zawierający łącznie ponad 900 miniesejów. Kolejną cechą książki jest jego rozległa sieć wzajemnych cytowań. Zasady leksykografii zostały wykorzystane w procesie opracowania encyklopedii rachunkowości i finansów. Niniejszy artykuł jest pierwszym opracowaniem, w którym z punktu widzenia autorów została przeprowadzona analiza specjalnej *Encyklopedii* obejmującej prawie 8000 terminów.

The impact of accounting development on business sector growth in Slovakia

Anna A. Bialek-Jaworska, Radoslav Tusan

Summary

Slovakia faced social and economic changes that led the country from a planned economy, through the Soviet model, and on towards a market economy in 1989, the implementation of European directives and then IFRS, the joining of the European Union in 2004 and the amendment of the Act of accounting to the New EU Directive 2013/34/EU in October 2013. This called for many legislative and practical changes to which Slovak institutions and companies had to adapt. This paper focuses on the role of accounting and financial reporting in the development of enterprises in Slovakia based on outlining the political and economic changes in the country as well as comparing the financial standing of listed companies in Slovakia and Poland in the years 2010–2012 with the use of cash flow analysis. The conducted analysis shows huge differences between Slovakia and Poland regarding the capacity to generate financial surplus from the current business by the majority of Slovak listed companies, the less frequent capital investments and the raising of capital or obtaining of outside financing by a

smaller portion of listed companies in Slovakia. 25% of the companies listed on the BSE carry out financial strategies typical of mature companies. Good results from the operational activity of these companies allow for investments and the repayment of liabilities. The stated hypothesis of an indirect and weak influence of accounting development on business sector growth in Slovakia was confirmed.

Streszczenie

Wpływ rozwoju rachunkowości na wzrost sektora przedsiębiorstw na Słowacji

Słowacja doświadczyła wielu zmian społecznych i gospodarczych, które prowadziły kraj z systemu centralnego planowania poprzez model radziecki w kierunku gospodarki rynkowej w 1989 r., implementację dyrektywy europejskich, a następnie MSSF, akcesję do Unii Europejskiej w 2004 r. i dostosowanie ustawy o rachunkowości do nowej dyrektywy UE nr 2013/34/UE w październiku 2013 r. Wymagało to wielu zmian ustawodawczych i praktycznych, które słowackie instytucje i przedsiębiorstwa miały zaadaptować. Artykuł koncentruje się na roli rachunkowości i sprawozdawczości finansowej w rozwoju przedsiębiorstw na Słowacji z perspektywy zmian politycznych i gospodarczych w tym kraju, jak również zawiera porównanie sytuacji finansowej spółek notowanych na giełdzie papierów wartościowych na Słowacji i w Polsce w latach 2010–2012 z wykorzystaniem analizy przepływów środków pieniężnych. Przeprowadzona analiza wskazuje znaczne różnice pomiędzy Słowacją a Polską wynikające ze zdolności do generowania pieniężnej nadwyżki finansowej z podstawowej działalności większego odsetka słowackich spółek giełdowych, rzadziej prowadzonych inwestycji kapitałowych i pozyskiwania kapitału albo zewnętrznego finansowania przez mniejszy odsetek spółek giełdowych na Słowacji. 25% spółek notowanych na Giełda Papierów Wartościowych w Bratysławie realizuje strategię finansowe typowe dla dojrzałych spółek. Dobre wyniki z działalności operacyjnej tych spółek pozwalają na inwestycje i spłatę zobowiązań. Pozytywnie zweryfikowano hipotezę pośredniego i słabego wpływu rozwoju rachunkowości na wzrost sektora przedsiębiorstw na Słowacji.

Features of accounting and reporting reform in the public sector of Ukraine

Iryna Drozd, Natalia Drozd, Natalia Zaiets

Summary

The thematic focus of the article is within both the methodological dimensions of economic theory and practices to reform the institutional sectors of Ukraine, where accounting and reporting develop a single informational component. In order to satisfy the need for a scientific rationale of the development of accounting and reporting in public finances, the research was based on the methods of analysis and synthesis – developing the accounting information in relation to the needs of its users, and applying the methods to assess the effectiveness of regulatory provisions for the accounting process. The study in its twofold dimensions, sizing up the organizational role of the Treasury and defining the current situation in the accounting and reporting in public sector, found ways to improve both components. Those ways are regarded through the implementation of accounting and reporting standards in the public sector. The findings represent the authors' opinion in the form of proposals, which emphasize the need to ensure inclusive development of the state sector in the relevant accounting information. The development of such an accounting architecture at the state and local levels of budget administration shall provide the advanced innovation growth rates by introducing standards of accounting and reporting in the public sector.

Streszczenie

Reformowanie rachunkowości i sprawozdawczości w sektorze publicznym na Ukrainie

Tematyka artykułu koncentruje się na metodologicznych aspektach teorii ekonomii i praktyki zastosowanych w reformie sektora finansów publicznych na Ukrainie. Rachunkowość i sprawozdawczość są niezbędne do prawidłowego monitoringu i podejmowania efektywnych decyzji zarządczych. Z tego powodu przejrzystość ujawnianych danych jest konieczna dla analizy budżetu i tworzenia planów rozwoju również w sektorze publicznym. W celu naukowego uzasadnienia konieczności rozwoju ewidencji i sprawozdawczości jednostek sektora finansów publicznych na Ukrainie zastosowano w opracowaniu metody analizy i syntezy – rozwój informacji finansowej w odniesieniu do oczekiwań użytkowników i następnie wdrożenie metod oceny efektywności działania do procesu rachunkowości. Opracowanie prezentuje zarówno organizacyjną rolę Skarbu Państwa i definiuje obecny stan rozwoju rachunkowości i raportowania w sektorze publicznym, znajdując drogi poprawy tego stanu. Jedną z propozycji jest przyjęcie standardów rachunkowości i sprawozdawczości w sektorze publicznym. Wnioski autorów wskazują na możliwości zmian w rachunkowości sektora publicznego na Ukrainie w celu zapewnienia jego dalszego rozwoju.

The impact of culture on interpreting International Financial Reporting Standards in Poland. A comparative analysis with Germany and Great Britain

Jerzy Gierusz, Katarzyna Koleśnik, Sylwia Silska-Gembka

Summary

The problem of the impact of culture on interpreting financial reporting standards has taken on special significance in the currently ongoing process of accounting harmonization, aimed at creating a uniform system of solutions on a worldwide scale. Having realized the impact of cultural differences on the economic life, it is easier to understand what a complex and difficult process it may be, regarding the fact that harmonization did not choose the way of compromise but constitutes an attempt to impose one viewpoint – an Anglo-American one – on the entire world. Therefore it is important to find an answer to the question whether the accounting regulations based on the Anglo-American tradition would in fact be fully applicable in various cultural areas. The primary objective of this article is to illustrate the research project that is currently being carried out by the Department of Accounting at the University of Gdańsk: *The Impact of Culture on Interpreting International Financial Reporting Standards in Poland – A Comparative Analysis with Germany and Great Britain*. We present adopted goals, hypotheses, the research methods and the significance of the project. We also discuss the basic theoretical framework of the influence of culture on accounting and provide a brief review of the international literature of empirical assessment of Hofstede's and Gray's theories. The research covered by the presented project will be the first attempt at an empirical verification of both the hypothesis on the interpretation of the IFRS in Poland and the broadly defined cultural conditioning in the field of accountancy.

Streszczenie

Wpływ uwarunkowań kulturowych na interpretację Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Analiza porównawcza na tle Niemiec i Wielkiej Brytanii

Problem wpływu różnic kulturowych na interpretację MSSF nabrał szczególnego znaczenia w trwającym obecnie procesie harmonizacji rachunkowości, zmierzającym do stworzenia jednolitego systemu rozwiązań w skali świata. Mając świadomość oddziaływania tych czynników na życie gospodarcze, łatwiej zrozumieć, jak złożonym i trudnym jest on zadaniem, tym bardziej że harmonizacja nie poszła drogą kompromisu, lecz stanowi próbę narzucenia całemu światu jednego punktu widzenia – anglo-

merykańskiego. Istotne jest zatem uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy regulacje rachunkowości oparte na tradycji angloamerykańskiej rzeczywiście będzie można w pełni zastosować w różnych kręgach kulturowych. Głównym celem niniejszego artykułu jest prezentacja projektu badawczego realizowanego obecnie w Katedrze Rachunkowości Uniwersytetu Gdańskiego pt. *Wpływ uwarunkowań kulturowych na interpretację Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Analiza porównawcza na tle Niemiec oraz Wielkiej Brytanii*. Omawia się przyjęte cele, hipotezy oraz metody badawcze, a także znaczenie podjętych prac. W opracowaniu przedstawia się również syntetyczny przegląd zagranicznych badań dotyczących empirycznej weryfikacji teorii sformułowanych przez Hofstede i Graya. Przedmiotowy projekt stanowi pierwszą próbę empirycznej weryfikacji nie tylko hipotez dotyczących interpretacji MSSF w Polsce, lecz również szeroko pojętych uwarunkowań kulturowych naszej rachunkowości.

Development of Estonian local government accounting: the stages of evolution during the years 1991–2013

Toomas Haldma, Karina Kenk

Summary

During recent decades Estonia has simultaneously experienced many economic, social and political changes. As a result of the environmental shifts, the country's local government system has also undergone both financial and management reform. All these changes have implications for the nature and practice of accounting and budgeting systems in local governments. The paper develops a framework for understanding the accounting changes in Estonian local government units, using an integrated theoretical framework including the phased approach developed by Bailey (1998), the PDCA cycle (Deming, 2000) treating accounting and budgeting issues within a continuous feedback loop management cycle, and the contingency approach developed by Lüder (1992, 2002) to explain the contingencies that have influenced the accounting reform in Estonian local governments. The focus is on the introduction of accrual-basis accounting and budgeting principles in the Estonian local government system and the factors which have influenced this process. The factors of the local government accounting reform are analysed using the example of Estonian municipalities during the four stages of the Estonian accounting reform: the introductory, system-building, system improvement and integrated financial management stages.

Streszczenie

Rozwój rachunkowości estońskich jednostek samorządowych: etapy ewolucji w latach 1991–2013

W ostatnich latach Estonia doświadczyła wielu zmian gospodarczych, społecznych i politycznych. W wyniku zmiany otoczenia system samorządu terytorialnego kraju przeszedł również reformy zarówno finansowe, jak i w zakresie zarządzania. Wszystkie te zmiany mają wpływ na charakter, praktykę rachunkowości oraz budżetowanie lokalnych samorządów. W artykule rozwinięto założenia koncepcyjne dla zrozumienia zmian rachunkowości w jednostkach estońskiego samorządu lokalnego, wykorzystując zintegrowane ramy teoretyczne obejmujące etapowe podejście opracowane przez Baileya (1998), cykl PDCA (Deming, 2000) opisujący rachunkowość i zagadnienia budżetowania w ramach cyklu zarządzania (tzw. koła Deminga) i podejście opracowane przez Lüdera (1992, 2002), wyjaśniające wpływ nieprzewidzianych zdarzeń na reformę rachunkowości samorządów terytorialnych. Autorzy skoncentrowali swoją uwagę na oddziaływaniu na ten proces zmian związanych z wprowadzeniem rachunkowości memoriałowej i podstaw budżetowania w estońskich jednostkach samorządowych. Czynniki wpływające na reformę rachunkowości samorządów w Estonii są analizowane na przykładzie estońskich gmin na czterech poziomach reformy rachunkowości: wprowadzenia, budowy systemu, poprawy systemu i etapów zintegrowanego zarządzania finansami.

Implementation of IAS/IFRS in Poland – major research approaches and new research possibilities

Jim Haslam, Monika Łada Alina Kozarkiewicz

Summary

The aim of the paper is to depict the heterogeneity of research approaches in relation to a focus upon the implementation of IAS/IFRS in Poland. The first part of the paper delineates main research approaches to theorising international accounting regulation, including giving consideration to functionalism, conflict perspectives, interactionism and postmodern approaches. The next part of the paper is based on the results of a study of publications on the implementation of IAS/IFRS in Poland. Initially, a review of the papers published worldwide in international English-language journals is articulated. Next, a narrower area for literature analysis is considered, as the papers published in the Polish journal „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” are explored. A comparison of three domains: generally accepted research perspectives; researching implementation of IAS/IFRS in Poland from the perspective of international research centres; and, attitudes towards researching IAS/IFRS on the part of Polish-based researchers, offers an interesting reflection on the differences and similarities at play and suggests insights in terms of possibilities for further research.

Streszczenie

Wdrożenie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w Polsce – główne podejścia i nowe możliwości badawcze

Celem artykułu jest prezentacja różnorodności podejść badawczych w ramach problematyki dotyczącej implementacji międzynarodowych regulacji w obszarze rachunkowości w Polsce. W pierwszej części pracy omówiono główne rodzaje podejścia do prowadzenia badań, szczególną uwagę koncentrując na funkcjonalizmie, teorii konfliktów, interakcjonizmie oraz postmodernizmie. Następnie przedyskutowano wyniki badań opartych na analizie publikacji dotyczących implementacji MSR w Polsce. W pierwszej części badań przeanalizowano publikacje w języku angielskim, które zostały opublikowane w międzynarodowych, szeroko dostępnych pismach naukowych. Natomiast w drugiej części badań skoncentrowano się na analizie artykułów opublikowanych w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości”. Porównanie tych trzech domen: powszechnie akceptowanych orientacji badawczych, badań nad implementacją MSR w Polsce prowadzonych w światowych ośrodkach oraz badań prowadzonych w polskich ośrodkach akademickich oferuje interesujące pole refleksji dotyczących różnic oraz wskazuje na możliwości rozwoju dalszych badań.

Requirements on controllers in the Czech Republic. An empirical study

Bohumil Král, Libuše Šoljaková

Summary

The article describes the outcomes of the project whose purpose is – on the basis of the „Draft for a Common Statement” – to state generally accepted requirements for the professional competence of managerial accountants and controllers. The paper concludes that, despite the fact that Draft is only the first step, it brings substantial contributions: it has led to a better understanding of the differences which accompany this profession’s development in different parts of globe. It enables better identification of common features, but also differences in profiles and professional orientations of professional ac-

countants, auditors and professional accountants in business, and of managerial accountants or controllers whose quality professional development is the principle aim of this project. The important part of the project is the empirical research focused on changing the requirements of managers and controllers, and mapping the current situation in the Czech Republic in this area. The research compares the opinions of two groups of respondents – experts who are responsible for the professional competence development of controllers on the one hand, and managers and controllers operating in a business environment on the other. The paper provides results relating to following areas: the general content of controllers' activities, controllers' authority and responsibility, requirements for controllers' education, professional skills and practical experience, ethical aspects of management accounting as well as the quality assurance of the controllers' work.

Streszczenie

Wymagania wobec controllerów w Republice Czeskiej. Badanie empiryczne

W artykule opisano wyniki badań w ramach projektu, którego celem jest – na podstawie „Draft for a Common Statement” – ustalenie ogólnie przyjętych wymagań dotyczących kwalifikacji zawodowych głównych księgowych i controllerów. Mimo że opracowany dokument jest tylko pierwszym krokiem w tym kierunku, przyniósł on już znaczne korzyści: doprowadził do lepszego zrozumienia różnic rozwoju tych zawodów w różnych częściach świata. Umożliwiło to lepszą identyfikację cech wspólnych, ale również odmienności w profilach i kierunkach zawodowych certyfikowanych księgowych i biegłych rewidentów oraz controllerów, których jakość rozwoju zawodowego jest głównym celem tego projektu. Ważnym etapem projektu są badania empiryczne ukierunkowane na zmiany wymagań wobec menedżerów i controllerów oraz zidentyfikowanie obecnej sytuacji w tym zakresie w Republice Czeskiej. Badanie polegało na porównaniu opinii dwóch grup respondentów – ekspertów odpowiedzialnych za rozwój kwalifikacji zawodowych controllerów oraz menedżerów i osób działających w środowisku biznesowym. Artykuł zawiera wyniki odnoszące się do następujących dziedzin: ogólnego opisu działań controllerów, ich władzy/ autorytetu i odpowiedzialności, wymagań w zakresie wykształcenia, umiejętności zawodowych i praktycznych doświadczeń, etycznych aspektów rachunkowości zarządczej, a także zapewnienia jakości pracy controllerów.

Transformation of accounting in Lithuania since 1990

Vaclovas Lakis, Rasa Subaciene

Summary

In Lithuania, the transition to a market economy required fundamental changes in many areas of business, and this directly influenced accounting development process. The purpose of the article is to present the process of the transformation of accounting in Lithuania since 1990. For that purpose the following methods were used: analysis of academic materials, legislation, filing of information, comparison and summarizing. The background of the accounting system development was the Law on the Principles of Accounting issued in 1992. In 2001 three new laws: the Law on Accounting, the Law on Financial Statements, and the Law on Consolidated Financial, which complied with EU Directives and were the background of accounting regulation in Lithuania, were approved. Since 2004 BAS came into force, and 39 BAS have been issued. The AAA sets Lithuanian standards for accounting. The purpose of the public sector accounting reform was to change over to bookkeeping based on the accumulative principle in the public sector to accomplish trustworthy and objective information. 27 PSAFRS have been issued. At the moment Lithuanian accounting systems are regulated at three levels: the first – the Law on Accounting; the second – other laws which regulate preparation of financial statements; the third – BAS or IFRS for private sector and PSAFRS for public sector.

Streszczenie

Transformacja rachunkowości na Litwie po roku 1990

Na Litwie przejście do gospodarki rynkowej wymagało fundamentalnych zmian w wielu obszarach działalności. Ten proces miał bezpośredni wpływ na rozwój rachunkowości. Celem artykułu jest przedstawienie procesu transformacji rachunkowości na Litwie po roku 1990. W toku badania były przeanalizowane publikacje naukowe, akty prawne. Zgromadzone informacje były opracowane z wykorzystaniem metody systematyzacji, porównań oraz syntezy. Podstawą nowego systemu rachunkowości była ustawa o zasadach rachunkowości wydana w 1992 roku. W 2001 roku zostały zatwierdzone trzy nowe ustawy: ustawa o rachunkowości, ustawa o sprawozdawczości finansowej i ustawa o skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej. W ustawach znalazły odzwierciedlenie wymogi dyrektyw Unii Europejskiej. Wymienione ustawy stanowią podstawę prawną prowadzenia rachunkowości na Litwie. Jednostki gospodarcze notowane na giełdzie papierów wartościowych mają obowiązek prowadzenia rachunkowości zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Pozostałe jednostki gospodarcze mają możliwość wyboru. Mogą prowadzić rachunkowość zgodnie z regulacjami międzynarodowymi lub zgodnie ze Standardami Rachunkowości Biznesowej (SRB). Od 2004 roku weszło w życie 39 SRB. Standardy te zatwierdza Instytucja Audytu i Rachunkowości. Celem reformy rachunkowości w sektorze publicznym było prowadzenie ksiąg rachunkowych zgodnie z zasadą memoriału w celu uzyskania obiektywnych i wiarygodnych informacji. Zatwierdzono 27 standardów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej w sektorze publicznym. Rachunkowość na Litwie jest regulowana za pomocą trzech grup aktów prawnych: pierwszy poziom regulacji stanowi ustawa o rachunkowości; drugi – ustawa o sprawozdawczości finansowej oraz ustawa o skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej; trzeci – Standardy Rachunkowości Biznesowej lub Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w sektorze prywatnym oraz rachunkowości i sprawozdawczości finansowej w sektorze publicznym.

Classification of the Hungarian accounting system

Gyöngyvér Takáts

Summary

The paper presents the most important aspects of the development of the Hungarian accounting system up to 2014. It is evidence of significant previous research classifying the Hungarian accounting system into the Continental European model. It also confirms the fact that the Accounting Act is an exact „copy” of the Fourth Directive with its detailed, strictly bookkeeping descriptions, without definitions of elements of financial statements, with a wide range of several provisions and which is strongly influenced by tax rules. As is seen from a literature review the taxation requirements also dominate the audit proces. IFRS are obliged to be used only by companies listed on the stock exchange of the EU for the preparation of their consolidated financial reports. Even if the Hungarian accounting profession declares that the regulations of the Accounting Act are in line with IFRS, the real influence on the regulations cannot be observed. All of this means that the Hungarian accounting system needs fundamental changes concerning not only accounting regulation but also the attitude of the accounting profession which is very much under state pressure. Obviously, as can be seen from this paper, there cannot ever be a shift into a kind of Anglo-Saxon accounting system. But more flexibility, independence from the tax rules, less government pressure would obviously increase the effectiveness of the accounting system which could meet the needs of a market economy to a greater extent. The paper includes a classification test of Gray’s cultural influence theory on the development of the Hungarian accounting system. It is claimed that the social value system is strong enough to point out a potential way of development and it is suggested that further examination be carried out.

Streszczenie**Klasyfikacja węgierskiego systemu rachunkowości**

W artykule przedstawiono najważniejsze aspekty rozwoju systemu rachunkowości na Węgrzech do 2014 roku. Jest on świadectwem istotności wcześniejszych badań klasyfikujących węgierski system rachunkowości do modelu Europy kontynentalnej. To także potwierdza fakt, że ustawa o rachunkowości jest dokładną „kopia” czwartej dyrektywy z jej uszczegółowieniem, ścisłymi opisami księgowania, bez definicji elementów sprawozdań finansowych, z szerokim zakresem wybranych przepisów, pozostającą pod silnym wpływem regulacji podatkowych. Jak wynika z przeglądu literatury, regulacje podatkowe determinują również proces audytu. Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) muszą być stosowane tylko przez spółki notowane na giełdzie papierów wartościowych Unii Europejskiej do sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Nawet jeśli węgierscy księgowi deklarują, że przepisy ustawy o rachunkowości są zgodnie z MSSF, ich realny wpływ na unormowania nie jest widoczny. Wszystko to oznacza, że węgierski system rachunkowości wymaga zasadniczych zmian w zakresie nie tylko regulacji rachunkowości, ale także postawy certyfikowanych księgowych, którzy są pod bardzo dużym naciskiem ze strony państwa. Oczywiście, jak pokazano w artykule, nie zawsze można dokonać zmian uwzględniających rozwiązania systemu rachunkowości anglosaskiej. Jednakże więcej elastyczności, niezależności od regulacji podatkowych, mniej nacisku ze strony rządu zwiększyłoby skuteczność systemu rachunkowości mogącego w większym stopniu zaspokoić potrzeby uczestników gospodarki rynkowej. Artykuł obejmuje test teorii Graya, czyli wpływów kulturowych na rozwój węgierskiego systemu rachunkowości. Wnioskiem końcowym jest teza, że system wartości społecznych jest wystarczająco silny, aby wskazać potencjalną drogę rozwoju, jednakże w tym celu muszą zostać przeprowadzone dalsze badania.